

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo: In uprava: Ljubljana, Franciškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Dtn. za inozemstvo 80 Dtn. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglašje po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. šte. rač. 11.153. Telefon 3113

Naše šolstvo in narodni poslanci

Na vsakoletni proračunski razpravi v parlamentu se iznašajo najvažnejše in največje potrebe države in naroda. Na tej razpravi iznašajo poslanci najbolj pereča vprašanja, a obenem pokažejo svoje gledanje na posamezne potrebe ljudstva, pokažejo pa tudi svoje zanimanje ali nezanimanje za posamezne probleme, ki prihajajo v razpravo.

Narodna skupščina je letos že dokončala proračunsko razpravo in so seje odgodene za nedoločen čas. Toda po letošnji proračunski razpravi v narodni skupščini smo za eno izkušnjo bogatejši. Učiteljsko je lahko spoznalo kako »zelo« se zanimajo zastopniki naroda za razvoj in dvig narodne prosvete.

Med osnovna načela vsake moderne države spada brez dvoma tudi prizadevanje, dvigniti do maksimalne stopnje narodno šolstvo, da se s tem dviga narodova kulturna raven. Tako prizadevanje pa ni prišlo do izraza v naši narodni skupščini, in tudi naše dnevno časopisje ni v zadostni meri podpiralo dejstva, da je osnovno šolstvo v naši državi v nekaterih banovinah komaj v začetnem stadiju svojega razvoja, in da nam še silno mnogo manjka do povprečne višine našega šolstva, ker o njegovi popolnosti sedaj niti sanjati ne moremo.

V Jugoslaviji je naraslo število učencev in učenk v ljudskih šolah od 650.000 v prvem letu našega svobodnega življenja na 1.431.000 v letu 1937/38. Brez dvoma je to lep napredek, ampak stvar izgleda povsem drugačna, če povzamemo iz poročila prosvetnega ministra g. Magaraševića sledeče ugotovitve: V dunavski banovini znaša število ljudskošolskih učencev 12% vsega prebivalstva, v savski okrog 10%, a v dravski banovini pa 15%. V ostalih banovinah se giblje med 9 in 10% prebivalstva, v vrbaski banovini se povzpne komaj nekoliko nad 6%. — Ako bi hoteli v prosvetnem oziru izenačiti vse banovine z drav. banovino, bi bilo treba še 22.000 novih ljudskošolskih oddelkov in seveda prav toliko novih učnih moči. Ta dejstva in še to, da je v vrbaski banovini še danes 65% prebivalstva nepismenega, dokim jih ima dravska banovina komaj 4%, so dala g. prosvetnemu ministru povod za izjavo, da imamo v prosvetnem oziru dve Jugoslaviji! Jugoslavijo pismenih in Jugoslavijo nepismenih.

Te žalostne ugotovitve je iznesel pred parlamentom prosvetni minister g. Magarašević. Toda ugotovitvi moramo, da niso vzbudile pri ogromni večini poslancev niti zanimanja, še manj pa so povzročile kak odmev. Učiteljsko je bilo trdno prepričano, da bo več poslancev skušalo z resnimi in premišljenimi predlogi najti ali vsaj nakazati pota, kako čimprej odpraviti to zlo z našega narodnega organizma, prepričano je bilo, da bodo vsi poslanci z zanimanjem sledili debati o prosvetnem proračunu. Učiteljsko se namreč dobro zaveda, da je od prosvetljenosti naroda odvisen ves njegov nadaljnji razvoj, kajti le na trdnem temelju popolnega narod. šolstva je mogoče graditi splošni kulturni in gospodarski razvoj naroda. Večina naših

narodnih poslancev pa ni pokazala za to najvažnejšo panogo narodovega razvoja onega zanimanja, kot bi ga prav zaradi velike važnosti narodne prosvete od njih pričakovali. V času prosvetne debate je bilo v narodni skupščini prisotnih komaj po dvajset, do največ petdeset poslancev. Dogajalo se je celo, da niti oni, ki so se prijavili k besedi, 36 po številu, niso bili vedno vsi prisotni. Ali se naj potem čudimo, da napiše »Narodna prosveta«, ko kritizira ta postopek, sledeče: »Ko kaže parlament nezainteresiranost do tako važnega vprašanja, kot je narodna prosveta, tedaj nima pravice pritoževati se proti eventualnemu negativnemu stališču javnosti glede njegovega pomena. Če je sploh kdo pozvan šteti pristiž parlamenta, je to pred vsem dolžnost parlamentarcev samih. Če je sploh o kakem vprašanju dovoljena gotova ambicioznost v tekmovanju zanimanja, tedaj je brez suma dovoljeno o vprašanju narodne prosvete.«

Vprašamo se, ali pomenja prisotnost 20 do 50 poslancev v skupščini zanimanje in tekmovanje za najvažnejši narodni problem, za problem pravilnega razvoja našega šolstva? Pri tem vprašanju pa pridemo na žalost do zaključka, da se oni, ki so v prvi vrsti poklicani, odnosno izvoljeni, da bi se brigali za taka vprašanja, nečejo poglobiti v bistvo problema narodnega in državnega življenja, ali pa morda nimajo smisla zanj, kar pa je za narodne zastopnike še žalostnejše, in zato moramo ugotoviti, da so se ob tej priliki mnogi poslanci diskvalificirali.

Številke, ki jih je navajal g. prosvetni minister, nam povsem jasno pokažejo tudi sledeče: Če bi bilo v vsakem oddelku po 50 šolskih otrok, tedaj je za letošnje šolsko leto pri sedanjem številu šol tisoč osem sto osemdeset učnih moči premallo. V proračunu je predvidenih samo 500 novih učiteljskih mest. Koliko bo to zaleglo, nam pokaže že dejstvo, da manjka samo v dravski banovini 251 oddelkovnih moči — in 22.000 učnih oseb je potrebnih, če bi hoteli postaviti ljudsko šolstvo v Jugoslaviji na isto stopnjo, kot jo je doseglo v Sloveniji.

Te ugotovitve bi morale zanimati predvsem naše narodne poslance, ker oni so zastopniki naroda in bi morali biti resnični tolmači narodnih potreb pred parlamentom. — To pa jih gotovo ne zanima, da razvoj našega šolstva in narodne prosvete zaostaja za drugimi panogami državnega in narodnega življenja, kar je ugotovil sam g. prosvetni minister. Resnica je, da razvoj našega šolstva nazaduje od leta do leta. Še v lanskem proračunu je bilo predvidenih 800 novih učiteljskih mest, a letos jih je samo še 500. In če se ne bodo brigali za dvig našega šolstva oni, ki je to njihova dolžnost, tedaj bomo nazadovali, namesto, da bi napredovali, in odstotek nepismenih bo od leta do leta večji, namesto manjši. Če se bo to zgodilo, bomo nekoč lahko s »ponosom« pokazali na to, da je bilo pri razpravi o prosvetnem proračunu prisotnih v Jugoslaviji l. 1938. vsega le 20 do 50 poslancev.

nih in doslednih značajev, več pa na nositelje bodočih propagatorjev določenih misli in ciljev. Pri nas, hvala bogu, šola še ni tako prilagoden političnim in drugim tendenčnim namenom, kakor drugod, toda ne smemo zapirati oči pred dejstvom, da posegajo v našo šolsko vzgojo tudi razne tendenčne lovke.

Če bo vztrajalo naše šolstvo na teh poteh, potem seveda ne bo nikdar obnovilo in utrdilo zaupanja v zasebnem in javnem življenju. Samo razumska izobrazba je nezadostna; tendenčna vzgoja pa demoralizuje do stržena, o tem nas prepričujejo vsakodnevni pojavi. Naše šole morajo pojačati svojo vzgojno nalogo, obenem pa se morajo otresti vsake vzgojne tendence na levo ali desno. Samo trdni in plemeniti značaji ustvarijo temelj, na katerem bo obnovljeno izgubljeno zaupanje. Nauk o državljskih dolžnostih in pravicah je seveda v prvi vrsti poklican, da napravi trden temelj zaupanju novega pokolenja.

-OV-

VSEBINA:

Na plan.
Naše šolstvo in narodni poslanci.
Pismo mlademu tovarišu.
Učiteljski planinski dom na Pohorju.
Pedagoški zbornik S. Š. M.
UČITELJSKI POKRET: Naša vas in učiteljevo delo v šoli.
LISTEK: Moja »delovna« šola.
Splošne vesti. — Kaj vse pišejo o učiteljsstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Inozemsko šolstvo in učiteljsvo. — Novosti na knjižnem trgu.

Pismo mlademu tovarišu!

Dragi tovariš! Tvoje zadnje pismo me je vznemirilo. Saj si duševno čisto razkrojen. Vsak dan pričakuješ nadzornika — pa se bojiš, kako bo Tvoje delo ocenil in upošteval. Trudiš se z najboljšo voljo in po vesti, da bodo učenci na dan, ko pride — čim več znali in da boš iz njih čim več iztisnil.

Pomiri se, pomiri! Prvič so to porodniške težave vsakega vestnega novince, drugič je pa smoter Tvojega dela zgrešen. Ni namen Tvojega delovanja doseči, da bodo učenci ta dan čim več znali, ampak splošen, da bodo vedno znali in znanje v konkretnih življenjskih primerih pravilno uporabljali — v vzgojnem oziru pa tak, kakršnega Ti predpisujeta država in Tvoja vest.

Istočasno pa ve vsak nadzornik, da ne vrši samo vlogo iskalca velikih in malih, odpustljivih in neopustljivih grehov — v kolikor so zagrešeni po šolskih in splošno moralnih predpisih — ampak tudi vlogo vzgojitelja napram svojemu učiteljsstvu. Ta naloga je važnejša nego iskanje pajčevca po šolskih podstrešjih. Te naloge se tudi pameten nadzornik zaveda, zato skuša napraviti iz podrejenega mu učiteljsva — samozavestnega učitelja, ki se ne sramuje, da je učitelj, ampak je ponosen na to, ki se v polni meri zaveda ne samo predpisanih, ampak splošnih učiteljskih dolžnosti. Ako to doseže, je najvažnejša naloga izvršena, ker ve, da bo učiteljski vesten in vzgleden v svojem življenju, vesten in vzgleden tudi v šoli. V takem nadzorniku gleda učiteljsvo potem res svojega duhovnega voditelja — in pedagoškega svetovalca. Vsak nadzorjuči mora imeti tri vrline — globoko naobrazbo zavito v srčno kulturo, biti mora vesten in neoporečen napram samemu sebi in končno mora imeti za seboj bogato skušnjo dela na šolah raznih vrst.

S takimi lastnostmi in s takim postopkom si pridobi ono neobhodno avtoriteto, ki je nujno potrebna pri izvrševanju oblasti reprezentirajoči osebi pri izvrševanju uradnega posla.

Nadzornik s tako avtoriteto ne bo zahteval, da se mu prinese uradne knjige v hotel ali v vaško gostilno — ker ve, da morajo biti uradne knjige v uradnih prostorih, ne bo delal vprašanja iz tega, če ima učna oseba radi bolnega grla spise mesto petja — ker ve, da je to nekaj čisto človeškega in da hipne spremembe urnika spadajo v delokrog šol. upravitelja. Tudi ne bo zahteval, da se mora baš po njegovem načinu poučevati, ker ve, da ima vsak starejši učitelj svoj lasten način poučevanja in bi mu tozadevni predpisi jemali samo svobodo podavanja in svobodo izražanja. Niti tega ne bo zahteval, da morajo učenci v 3. ali 4. šol. letu znati vso slovensko literaturo, niti da mora vsak razred v vsakem predmetu pisati po 30 ali več nalog na leto.

Res pa je, da bo malomarne grajal, neokretne poučil, pridne in vestne pa pohvalil. Res pa je tudi, da imamo pri nas vse preveč pikarjev in vejcarjev — ljudi pa, pri katerih bi učiteljsvo našlo zaslobo in nasvet v vseh prilikah — je pa jako malo.

Končno pa moraš tudi vedeti, da so tudi nadzorniki ljudje z večjo ali manjšo porcijo dobrih in slabih lastnosti. V poznejšem Tvojem življenju jih boš srečal še mnogo takih, ki so na svojih mestih radi sposobnosti —

Ločil boš kmalu ene od drugih in jih boš po svoje cenil in spoštoval.

Zapomni si pa tudi to, da si pod vednim nadzorstvom. V razredu imaš toliko nadzornikov, kolikor parov oči se upira v Te — izven šole pa toliko, kolikor je prebivalstva v šolski občini.

Najresnejši in najpomembnejši nadzornik pa Ti boš Tvoja moralna zavest, da si svojo službo izvršil tako, da si ne moreš ničesar očitati. Ta nadzornik naj Ti bo merilo za Tvoje delo! Skušaj ugoditi temu, pa si ugodil tudi uradnemu nadzorniku.

Tovariški pozdrav.

K.

Vzgoja naj obnovi zaupanje

Eden izmed najvažnejših pojavov današnjih dni je pomanjkanje zaupanja. Ni zaupanja v zasebnem življenju, ne najdemo ga v javnosti. Kot pravljica iz davnih dni se sliši, če kdo pripoveduje, da je dana beseda več veljala kakor današnja pismena pogodba, ki jo je napravil po vseh pravih odvetnik ali kak drug pravnik in ki so jo potrdile s svojimi podpisi vsaj tri priče. Sosed je posodil sosedu brez prič denar, nihče ni o tem kaj vedel, pa je bil vendar trdno uverjen, da bo sosed denar v dogovorjenem času vrnil. In danes? Dolžna pisma, vknjižba v zemljiško knjigo, menica in ne vem kaj še vse ne daje upniku trdne vere, da bo dobil svoj denar.

Države sklepajo pogodbe in jih razglajajo z velikim pompom in čim bolj slavnostno. Toda dogodki zadnjih let so poučili preprosti svet več kot temeljito, da so tudi take, slovesno sklenjene in potrjene pogodbe, ki so na videz trdne kakor skala, le maskiran kup sviža, ki ga prvi veter raztrese in zravna z zemljo, kako se brez vsake kazni proglasi pogodba za krpo papirja, če je tej ali oni državi križala njene načrte.

Te okoliščine so seveda z lahkoto zrahljale zaupanje tudi v najširših plasteh naroda ne samo v medsebojnih odnosih do naroda v drugih državah, temveč tudi vzbudile nezaupanje v vsa slavnostna razglajanja te ali one vlade, narodnih skupščin, političnih strank in javnega tiska. Tisočere prevare, ki jih doživljajo občani v najrazličnejših strokah, so strup, ki je uničil zaupanje že pri samem temelju.

Naloga bodočih generacij bo, da obnove zgubljeno zaupanje. Da bi bilo mogoče preroditi današnje generacije, je toliko kot nemogoče. Za doseg tega vzvišenega cilja bi

bilo potrebno, da v temelju spremenimo nazore in kar je glavno, tudi dejanja odločujočih in vodečih činiteljev javnega življenja. Ta pravkar izrečena potreba pa ima silno malo nad za uresničenje. Najti novega odrešitelja iz moralnega brezna, v katero je pahnila svetovna vojna in povojna doba današnje človeštvo, to se ni posrečilo še nikomur in je jako dvomljivo, če se v doglednem času posreči.

In tako nam ne preostaja drugega kot ono drobno, tiho in sistematično delo od spodaj navzgor. Doraščajočo mladino je treba vzgojiti tako, da bo zopet zavladalo zaupanje med ljudmi, da bo dana beseda zopet vogelni kamen, na katerega bomo mogli zidati hišo zaupanja, da bo obljuba in dogovor nekaj, česar ni mogoče samovoljno rušiti, to so naloge šole in vseh vrst učiteljev. Gotovo je to težka naloga toda nujna, če nečemo, da bo človek vtonil v rastočem splošnem nezaupanju do vsega in do vseh.

Današnja šola daje prednost učenju pred vzgojo. Tako zahtevajo celo šolski predpisi, ki pokličejo učitelja k zagovoru, če ni v razredu in predmetu dosegel gotovega odstotka v učnih uspehih. Kako je z vzgojo, tega ne vpraša nihče. Tudi šolske knjige kažejo preobilico spisov, ki usmerjajo dijake v učenje, vzgoja se ne upošteva. Tudi v splošni svetovni pedagoški literaturi sledimo isti pojav, ki stremi po učenju, vzgojo komaj omenja. Prav tako je v domačem pedagoškem slovstvu.

Vzgojno delovanje šole se je po zamisli in praktično spremenilo. Kaže se vpliv novih nazorov na javno in zasebno življenje, deluje pa tudi vpliv idej in zanimanj političnih strank in smeri. Manj mislimo na vzgojo trd-

Učiteljski planinski dom na Pohorju

Organizirana volja in moč prejšnjih slovenskih učiteljskih generacij je svojim stanovskim naslednikom postavila različne in mnogoštevilne gospodarske ustanove in učiteljske domove. Ti vidni in trajni uspehi in spomeniki učiteljske sloge ter požrtvovalnosti nam, poleg svoje moralne opore, danes nudijo tudi materialne koristi. Jačajo nam moč in vrednost naše skupnosti in odpornosti. Z njimi smo dobili vse, kar nam je nujno potrebno za nadaljnji, uspešni razvoj.

Pet učiteljskih domov imamo! Vsak je namenjen svojemu smotru. Ljubljanski in mariborski sta hila kupljena predvsem za študirajoče učiteljske otroke. Dom v Rogaški Slatini in bodoči dom v Omišlju (otok Krk) sta namenjena odpočitku in okrepljenju učiteljsva. Dom učitelje bo namenjen ostarelim tovarišicam in bo nudil prenočišče učiteljem, ki se bodo mudile v Ljubljani.

Ni pa to vse, kar potrebujemo! Učiteljski smučarji in planinci čutimo danes predvsem potrebo po lastnem planinskem zatočišču. To čutijo tudi vsi oni tovariši, ki iz katerega koli razloga ne marajo za živahno in prilično drago letovanje na morju ali v Rogaški Slatini; vsi oni, ki si žele odpočitka živcev in miru v svežem planinskem zraku, sredi primitivnejše, a zato tem bolj toplo domače, okolice.

Tako je nastala zamisel lastnega planinskega doma, in sicer na Pohorju. Tam stoji že domovi SPD. Pridružila sta se jim že dom mariborskih občinskih nameščencev in dom grafičkov. Celo hitlerjevci so imeli že svoj luksuzni planinski dom. V akciji je zidava doma poštnih nameščencev, nadalje dom Sokolov in dom gozdovnikov. Vsi streme za lastno streho v planinah. Tudi mi učitelji ne

smemo biti zadnji in še naprej le gostači pod tujo planinsko streho!

Nam je lastni planinski dom potreben. Pozimi, posebno ob božičnih počitnicah, se bomo v njem zbirali smučarji. Spomladi bo izhodišče naših šolskih izletov.

V počitnicah bo naš planinski dom predvsem nudil priliko za pedagoške tečaje, predavanja in diskusije. Tu se bodo lahko tudi učiteljski v svojih tečajih seznanjali s stremiljenji organiziranega učiteljsva ter imeli priliko za osebno spoznavanje in zblizevanje s starejšimi tovariši. Poleg nas, ljudskošolskih učiteljev, bodo na tem domu zainteresirani tudi strokovni učitelji in profesorji. Tu se bomo lahko, v gorskem miru in svežem zraku, vsi zblizali in posvečali razjasnitvi raznih šolskih in drugih vprašanj, ki se tičejo nas vseh. Dom bo služil tudi za okrevališče učiteljskih rekonvalescentov.

Zanimanje za tak planinski učiteljski dom je izredno veliko. Zato je nujno, da upravni odbor mariborskega mestnega učiteljskega društva, skupno z drugimi interesi, predvsem pa s sodelovanjem pohorskega domačina in med mlajšim učiteljsvom zelo priljubljenega, upok. strokov. učitelja tov. Ivana Robnika, izdelata in čimprej predložijo obširnejši predlog vsem zainteresiranim učiteljskim društvom z načelno izjavo. P. Š.

Opomba uredništva: Predsedniški zbor se je že na svoji seji v Celju izrekel za to, da se prične akcija za zidanje planinskega doma. Kraj še ni bil določen in tudi ne način zbiranja sredstev. Naj velja gornji poziv P. Š. kot predlog sekcijjski skupščini, ki bo morala sklepati o tem predlogu.